

Nr 162.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1953/54 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 19) har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 januari 1953, föreslagit riksdagen att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 anvisa eller beräkna reservationsanslag å tillhoppa 415 389 400 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 227, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 april 1953, framlagt förslag om anvisande av vissa avskrivningsanslag, varvid hänsyn tagits till de förändringar i förhållande till statsverkspropositionen, som betingats av de definitiva anslagsäskandena samt av förslag om ytterligare investeringar utöver de i statsverkspropositionen beräknade. Av Kungl. Maj:t till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 äskade anslag uppgå härefter till ett belopp av 366 482 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 231) och den andra inom andra kammaren av herr *Wedén m. fl.* (II: 317), i vilka hemställts att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättandet av en utredning med uppgift att framlägga förslag till nya mer ändamålsenliga regler för den budgetmässiga behandlingen av avskrivningar av nya statliga kapitalinvesteringar, varvid vid utformningen av utredningens direktiv i motionerna framförda synpunkter böra beaktas, dels besluta viss provisorisk ändring av avskrivningsanslagen och med avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag fastställa dessa till för lånefonden för bostadsbyggande 59 375 000 kronor och för tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet 67 500 000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlön* (I: 410) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlön m. fl.* (II: 524), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att avskrivningsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande fastställas till 67 500 000 kronor och till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet till 35 000 000 kronor.

Såsom närmare motivering för det i *motionerna I: 231 och II: 317* framförda förslaget om viss utredning har anförts följande.

I en vid 1952 års riksdag väckt motion hade vi anledning att upplaga frågan om avskrivningarna på investeringsanslagen för bostadsbyggande till behandling. I sitt utlåtande över denna motion anförde statsutskottet bl. a., att därest en ändring av avskrivningsreglerna skulle göras, detta borde ske först efter närmare utredning avseende samtliga statens utlåningsfonder. Vi ansluta oss till tanken på en utredning beträffande avskrivningsreglerna. Denna bör dock avse icke blott normerna för avskrivningarna på utlåningsfonderna utan avskrivningsreglerna för statens kapitalinvesteringar över huvud taget. Den av 1948 års budgetutredning avgivna redogörelsen om bestämmelser och praxis rörande statens budget kan härvid bilda utgångspunkten.

Som riktlinjer för en sådan utredning vilja vi anföra några allmänna synpunkter på avskrivningsproblemet. Enligt vår mening är det ett viktigt krav att avskrivningspolitiken utformas på ett sådant sätt att icke rubbningar av alltför stor omfattning i balansen mellan olika budgetår inträffa. En metodik måste sökas, som åstadkommer en tillfredsställande avskrivning — för sådana investeringar, där detta är väl motiverat, i särskilt snabb takt — men som samtidigt tillgodoser kravet på en i förhållande till utvecklingen av de statliga investeringarnas omfattning så jämn balans som möjligt mellan olika budgetår. Stora på ett enda budgetår fallande totalavskrivningar strida mot en sådan princip. Detta utesluter givetvis icke att avskrivningarna temporärt kunna ökas under statsfinansiellt särskilt gynnsamma år, såvida detta med hänsyn till skattebelastningen på medborgarna kan bedömas som skäligt. I så fall böra emellertid motiven härför redovisas och en noggrann avvägning ske. Under senare år har i själva verket en kraftig skärpning av avskrivningsreglerna skett, t. ex. för vissa bostadslån och befästningsanläggningar, syftande just till totalavskrivningar finansierade under ett enda budgetår. De allmänna statsfinansiella och samhälls-ekonomiska skäl, som i en överkonjunktur kunnat åberopas för denna ordning, framstå ej med samma styrka i nuvarande läge.

Nu tillämpade avskrivningsregler framstå delvis som godtyckliga. Beträffande *statens allmänna fastighetsfond* sker avskrivning direkt med 25, 50 eller 100 procent av investeringskostnaden, beroende på vad för slag av anläggningar, (t. ex. ämbetsverk, fängelser, sjukhus, skolor, hamn- och fyranläggningar etc.) som investeringen avser. Medel härför anvisas direkt genom avskrivningsanslag på driftbudgeten. För den icke omedelbart avskrivna delen av investeringskostnaden sker avskrivning med 1,25, i vissa fall 2,5 procent av byggnadsvärdet per år, vilken senare avskrivning täckes över fondens inkomst- och utgiftsstat. Denna ordning har enligt budgetutredningen gällt sedan 1939. Den saknar enligt samma utredning bokföringsteknisk eller affärsmässig motivering. En ny utredning bör söka finna principiellt hållbara linjer för dessa avskrivningar.

Avskrivningsreglerna för försvarets fastighetsfond äro i princip desamma som för allmänna fastighetsfonden. Engångsavskrivningen utgör dock 50 procent av alla byggnadskostnader utom för befästningar och berggrun, som omedelbart avskrivs med 100 procent. Det senare innebär en nyligen genomförd skärpning. Det berättigade i att under mera normala förhållanden bibehålla denna skärpning kan ifrågasättas. Utredningen bör emellertid upptaga detta spörsmål till behandling.

I avvaktan på resultatet av en sådan utredning böra emellertid enligt motionärernas mening på vissa punkter provisoriska justeringar av anslagen

på driftbudgeten till avskrivning av nya kapitalinvesteringar göras. Beträffande dessa anslag, vilka beröra statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd och avse avskrivningarna på bostadslånen, ha motionärerna gjort följande uttalande.

För statens utlåningsfonder gäller huvudregeln att lånemedel endast skola få användas för att täcka utlåning från fonderna i den mån denna fullt förräntas. Förräntningskravet har bestämts efter medelräntan för de tio senaste årens statliga upplåning mot obligationer och reverser med en löptid av tio år, dock minst 4 procent. I en reservation till statsutskottets utlåtande nr 192 till 1952 års riksdag framhölls, att denna medelränta under året 1941/51 utgjorde endast 2,99 procent. I samma reservation hävdades det därför att en räntefot om 3,5 procent måste anses medföra full förräntning. Även om emellertid förräntningskravet i framtiden skulle sättas högre, vilket t. ex. en stigande räntenivå skulle kunna utgöra motiv för, föreligger icke heller beträffande statens utlåningsfonder, av skäl som utvecklats ovan, någon anledning att verkställa avskrivning på ett enda år av den del av investeringsanslagen, som icke alls eller endast i mindre utsträckning kan förräntas, utan en sådan avskrivning bör kunna fördelas över en något längre period. Härför talar även att från statens lånefonder utgivna lån, även om de till en del eller tidvis icke äro räntebärande, dock i stor utsträckning amorteras. Den närmare undersökningen av vilket förräntningskrav som i skilda lägen kan betraktas som skäligt för medel från statens utlåningsfonder bör givetvis uppdragas åt den av oss förordade nya utredningen. Med hänsyn till de med bostadslånen förknippade speciella omständigheterna anse vi emellertid att en provisorisk ändring av avskrivningsreglerna för lånefonden för bostadsbyggande, innebärande ett förräntningskrav av 3,5 procent, omedelbart bör göras. Anslaget för avskrivning på denna fond bör därför fastställas till 59 375 000 kronor.

Den dominerande delen av avskrivningsanslagen till fonden för låneunderstöd utgöres av totalavskrivning på en gång av det för tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet beräknade beloppet. Även övriga i statsverkspropositionen för denna fond redovisade låneanslag, utom anslagen till kollektiva tvätterier och samlingslokaler, avskrivs totalt på en gång. Med hänvisning bl. a. till de motiveringar, som ovan anförts beträffande avskrivningsreglerna för lånefonden för bostadsbyggande, föreslå vi att avskrivningen på anslaget för tilläggsån reduceras med 50 procent. Medel utlämnade från denna fond äro eller kunna i högre eller lägre grad väntas bli ränte- och amorteringsbärande, varför totalavskrivning är en överdriven åtgärd, särskilt när den sker på ett enda budgetår. Vi hänvisa även beträffande tilläggslånen för bostadsbyggande till den i motionerna I: 336 och II: 436 vid 1952 års riksdag angivna motiveringen. Beträffande fonden för låneunderstöd förtjänar enligt vår mening dessutom framhållas att den av Kungl. Maj:t föreslagna avskrivningen med driftbudgetmedel är så våldsam att fonden därigenom tillföres över 9 miljoner kronor mera än vad som behöves för att täcka de låneanspråk, som beräknas bli ställda på densamma. Vi föreslå alltså att avskrivningsanslaget för tilläggsån bestämmas till 67 500 000 kronor.

De av oss förordade provisoriska justeringarna i avskrivningsförfarandet innebära i stort sett att de investeringar eller delar därav i bostadslån, som enligt statsverkspropositionen skola avskrivs totalt under ett enda år, i stället avskrivs på två år. Detta torde vara det allra minsta som rimligen kan krävas, om någon utjämning mellan olika budgetår skall komma till

stånd. Även en något längre avskrivningstid för sådana och liknande investeringar kan väl tänkas. Den föreslagna utredningen bör emellertid noga överväga detta problem. De av oss som provisoriska förordade avskrivningsreglerna böra tillämpas intill dess utredningens förslag föreligger, då justeringar med anledning av detsamma lätt kunna ske.

Nu återgivna motioner äro väckta i anslutning till statsverkspropositionen, vari Kungl. Maj:t preliminärt beräknat investeringslagen till lånefonden för bostadsbyggande och till tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet till respektive 475 och 135 milj. kronor. I propositionen nr 138 ha sedermera för berörda ändamål definitiva medelsäskanden skett, varvid förenämnda anslag beräknats till respektive 540 och 70 milj. kronor. De i *motionerna I: 410 och II: 524* framförda förslagen innebära en med hänsyn härtill verkställd jämkning av de belopp, varmed enligt motionärernas åsikt motsvarande avskrivningsanslag böra anvisas.

Över motionerna I: 231 och II: 317 ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och 1950 års budgeträttskommitté.

Statskontoret har anfört följande.

Såsom 1948 års budgetutredning konstaterat i sin i motionerna antydda utredning angående bestämmelser och praxis rörande statens budget (SOU 1952: 45), har frågan om sättet för finansieringen av kapitalbudgetens utgifter under senare år uppmärksamats i samband med spörsmålet om den ekonomiska politikens utformning på längre sikt. Vid anmälan av finansplanen för budgetåret 1951/52 berörde sålunda föredragande departementschefen frågan om målsättningen för den ekonomiska politiken (full sysselsättning och stabilt penningvärde) och konstaterade, att de därmed förbundna problemen vore av sådan omfattning, att de fordrade en särskild utredning, grundad på ett icke minst ur teoretisk synpunkt djupgående studium av ämnet. Sedan departementschefen förklarat sig hava för avsikt att hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning av de antydda problemen, framhöll departementschefen följande. Dessa problem vore av sådan räckvidd, att de ej utan vidare låte sig överblicka. Så mycket kunde dock sägas, att deras lösning måste få bestämda konsekvenser för finanspolitiken. Utan att föregripa resultatet av en dylik utredning syntes emellertid skäl föreligga att redan i dåvarande läge taga hänsyn härtill vid utformningen av budgetpolitiken. Detta ställningstagande innebure i viss mån ett avsteg från de principer för kapitalbudgetens finansiering, som dittills tillämpats. En definitiv formell omläggning av riksstaten efter dessa principiella synpunkter borde emellertid föregås av den åsyftade utredningen med hänsyn till den rad av spörsmål, som här inställde sig. I avvaktan på resultatet härav kunde måhända successiva reformer, bland annat beträffande avskrivningsprinciperna, komma att aktualiseras och genomföras (prop. 1/1951 bil. 1 sid. 17 f).

Av chefens för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 22 juni 1951 framgår, att någon särskild kommitté ännu icke ansetts böra tillkallas för verkställande av nyssberörda utredning. Med hänsyn till naturen av ämnesområdet i fråga har det nämligen syntes lämpligt att låta anstå med tillsättandet av en kommitté till dess att en teoretisk och em-

pirisk grundval för dess arbete skapats. I sistnämnda syfte hava emellertid särskilda sakkunniga (1951 års penningvärdeundersökning) tillkallats för verkställande av vetenskapliga undersökningar rörande möjligheterna att bevara ett konstant penningvärde.

Enligt statskontorets mening kunna vissa invändningar givetvis riktas mot de hittills tillämpade principerna för avskrivning av statens kapitalinvesteringar, vilka stundom synas vara alltför schematiska. Ämbetsverket har exempelvis i utlåtande den 10 november 1949 angående studiehjälpsverksamheten vid de allmänna läroverken m. fl. statliga och statsunderstödda läroanstalter givit uttryck åt den uppfattningen, att en jämkning av avskrivningsprinciperna beträffande avsättningen till allmänna studielånefonden kunde ifrågasättas med hänsyn till att från fonden utlånade medel vore räntebärande från och med tredje året efter utlämnandet samt att avkortningsprocenten vore synnerligen obetydlig. Mot bakgrunden av vad ovan anförts beträffande finansieringen av kapitalbudgetens utgifter kan ämbetsverket dock icke finna tillräckliga skäl föreligga att redan nu, i allt fall innan 1951 års penningvärdeutrednings arbete slutförts, åtgärder vidtagas för den av motionärerna åsyftade undersökningen rörande den budgetmässiga behandlingen av de statliga kapitalinvesteringarna. I detta sammanhang må för övrigt framhållas, att 1949 års investeringskommitté i skrivelse den 28 februari 1951 framlagt vissa resultat av sina överväganden rörande den offentliga investeringsverksamheten, därvid kommittén bland annat berört frågan om grundavskrivningarna å statens fastigheter.

Såsom i motionerna erinrats, hava reglerna för avskrivning av investeringarna i dels lånefonden för bostadsbyggande, dels fonden för låneunderstöd i vad avser tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, varit föremål för prövning vid 1952 års riksdag, därvid riksdagen icke fann sig kunna tillstyrka motionsvis framförda yrkanden om jämkning av sagda avskrivningsregler. Vad motionärerna nu anförts som stöd för det ånyo framförda förslaget om jämkning av avskrivningsreglerna i fråga, kan enligt statskontorets mening icke motivera ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida.

Under återopande av vad sålunda anförts får statskontoret som sin mening uttala, att förevarande motioner icke böra föranleda några omedelbara åtgärder från riksdagens sida.

Från *riksräkenskapsverkets* sida har gjorts följande uttalande.

Genom den av 1937 års riksdag beslutade, från och med budgetåret 1938/39 tillämpade nya budgetordningen har bland annat avsetts att skapa bättre garantier för att statens förmögenhetsställning, på längre sikt sett, skall upprätthållas. Detta syfte har ansetts bäst tillgodoses genom en ordning, enligt vilken varje försämring av statens förmögenhetsställning klart kommer till synes såsom ett underskott å statsregleringen för ett visst budgetår, d. v. s. såsom en minskning av budgetutjämningsfonden. En grundläggande princip är därför, att icke räntabla investeringar skola omedelbart avskrivas med anlitande av för ändamålet anvisade anslag å driftbudgeten. De normer för dessa avskrivningar, som tillämpas för olika slag av kapitalinvesteringar, ha efter ingående prövning från såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens sida i huvudsak erhållit sin slutgiltiga utformning i samband med genomförandet av den nya budgetordningen.

Den av motionärerna påyrkade utredningen syftar till en fullständig omprövning av sålunda gällande principer för kapitalbudgetens finansiering. En övergång till den av motionärerna förordade ordningen, enligt vilken avskrivningen av en oräntabel investering skulle fördelas mellan det budgetår,

för vilket anslag till investeringen anvisas, och ett eller flera av de därefter följande budgetåren, skulle dessutom medföra, att budgetutjämningsfonden icke längre komme att fortlöpande återspegla alla rubbningar i statens förmögenhetsställning. De av motionärerna angivna riktlinjerna för den av dem påyrkade utredningen avse alltså genomgripande ändringar i gällande budgetordning.

Ett spörsmål av denna vittutseende innebörd synes lämpligen böra upptagas till närmare övervägande i samband med en utredning om vilka ändringar i för närvarande tillämpade principer för kapitalbudgetens finansiering som påkallas vid en lösning av de med den ekonomiska politikens utformning på längre sikt sammanhängande problem, som berörts av chefen för finansdepartementet vid behandlingen av finansplanen i 1951 års statsverksproposition. Eftersom det av motionärerna berörda problemkomplexet torde kunna klart överblickas först i angivna sammanhang och då även i väsentliga avseenden måste bli föremål för omprövning, synas skäl icke föreligga att föregripa den kommande utredningen genom att nu föranstalta om den av motionärerna begärda undersökningen.

Riksräkenskapsverket anser icke heller skäl föreligga för att riksdagen, vilken så sent som år 1952 avslagit motionsvis framförda yrkanden om jämkning av reglerna för avskrivning av investeringar, som avses med anslag till lånefonden för bostadsbyggande och anslag till tilläggs lån, skulle nu i anledning av vad som anförts i de remitterade motionerna ändra detta sitt ställningstagande.

1950 års budgeträttskommitté, som med hänsyn till området för sitt uppdrag begränsat sig till att behandla första punkten i motionerna, har anförut följande.

Frågan om sättet för finansiering av kapitalbudgetens utgifter berördes av föredragande departementschefen vid anmälan av finansplanen för budgetåret 1951/52 (prop. 1/1951, bil. 1, sid. 17—18). Departementschefen konstaterade, att de med frågan om målsättningen för den ekonomiska politiken (full sysselsättning och stabilt penningvärde) förbundna problemen vore av sådan omfattning, att de fordrade en särskild utredning, grundad på ett icke minst ur teoretisk synpunkt djupgående studium av ämnet. Lösningen av dessa problem måste få bestämda konsekvenser för finanspolitiken. Utan att föregripa resultatet av en dylik utredning syntes skäl föreligga att redan i dåvarande läge taga hänsyn härtill vid utformningen av budgetpolitiken. Detta ställningstagande innebure i viss mån ett avsteg från de principer för kapitalbudgetens finansiering, som dittills tillämpats. En definitiv formell omläggning av riksstaten efter dessa principiella synpunkter borde emellertid föregås av den åsyftade utredningen med hänsyn till den rad av spörsmål, som här inställde sig. I avvaktan på resultaten härav kunde måhända successiva reformer, bland annat beträffande avskrivningsprinciperna, komma att aktualiseras och genomföras.

För att skapa en teoretisk och empirisk grundval för den sålunda bebådade utredningen hava enligt bemyndigande av den 22 juni 1951 särskilda sakkunniga (1951 års penningvärdeundersökning) tillkallats för verkställande av vetenskapliga undersökningar syftande till att belysa möjligheterna att bevara ett stabilt penningvärde i ett samhälle med full sysselsättning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då de i motionerna åsyftade spörsmålen torde komma under övervägande vid nu berörda utredningar och undersökningar, synas enligt kommitténs mening motionerna icke i förevarande avseende böra föranleda några åtgärder från riksdagens sida.

Utskottet. Till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 har Kungl. Maj:t äskat reservationsanslag å i runt tal 366,5 milj. kronor. Härav avse 135 milj. kronor lånefonden för bostadsbyggande och 70 milj. kronor tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Avskrivningsbehovet har i förra fallet beräknats efter 25 procent och i senare fallet efter 100 procent. I nu berörda avseenden liksom i övrigt grundar sig Kungl. Maj:ts förslag på hittills tillämpade avskrivningsregler.

I de båda likalydande motionerna I: 231 och II: 317 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättandet av en utredning med uppgift att framlägga förslag till nya mera ändamålsenliga regler för den budgetmässiga behandlingen av avskrivningar av nya statliga kapitalinvesteringar, varvid vid utformningen av utredningens direktiv vissa i motionerna framförda synpunkter borde beaktas. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning böra vidare enligt motionärernas mening på vissa punkter provisoriska ändringar göras i de grunder som nu tillämpas för avskrivning av investeringar i statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd. Sålunda anses investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande böra avskrivas med allenast 12,5 procent eller med 59 375 000 kronor och investeringsanslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet med allenast 50 procent eller med 67 500 000 kronor. Motionärerna ha därvid utgått från att nämnda investeringsanslag, i enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda preliminära beräkningar, skulle komma att anvisas med respektive 475 och 135 milj. kronor. Med hänsyn till de i propositionen nr 138 framlagda definitiva medelsberäkningarna rörande anslagen till främjande av bostadsförsörjningen, varvid för nu berörda ändamål äskats respektive 540 och 70 milj. kronor, har emellertid sedermera i motionerna I: 410 och II: 524 erforderlig jämkning skett av de belopp, varmed enligt motionärernas åsikt motsvarande avskrivningsanslag böra anvisas. Avskrivningsanslagen ha därvid föreslagits skola fastställas till respektive 67,5 och 35,0 milj. kronor.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att nu gällande avskrivningsprinciper fått sin huvudsakliga utformning i samband med den nya budgetordning som beslöts vid 1937 års riksdag. En av de bärande grundtankarna i systemet är, såsom riksräkenskapsverket framhållit, att icke räntabla investeringar skola omedelbart avskrivas med anlitande av för ändamålet anvisade anslag å driftbudgeten. Enligt utskottets mening är denna princip av sådant värde för ett klart fastställande av statens förmögenhetsställning, att densamma i görligaste mån torde böra upprätthållas jämväl för framtiden. Motionärernas förslag, enligt vilket avskrivning av en oräntabel investering skulle kunna fördelas över ett flertal budgetår, synes därför vara ägnat att ingiva betänkligheter. Beaktas må därjämte att med förevarande spörsmål äro förbundna en rad delvis mycket komplicerade problem, vilka bl. a. avse sättet för kapitalbudgetens finansiering över huvud lagel. Såsom i remissyttrandena erinrats har denna fråga, vilken berörts i 1951 års statsverksproposition, hittills icke upptagits till närmare över-

vägande med hänsyn till att vissa speciella finanspolitiska problem först ansetts böra utredas. I detta syfte ha särskilda sakkunniga, 1951 års penningvärdeundersökning, tillkallats. Enligt utskottets mening bör resultatet av angivna utredning avvaktas, innan frågan om en eventuell ändring av de hittillsvarande avskrivningsprinciperna närmare prövas. I likhet med remissmyndigheterna finner sig utskottet därför icke kunna tillstyrka bifall till det i motionerna I: 231 och II: 317 framförda förslaget, att en utredning rörande den budgetmässiga behandlingen av avskrivningar av nya statliga kapitalinvesteringar redan nu tillsättes.

Med hänsyn till önskvärdheten av att avskrivningsbehovet i förekommande fall bedömes efter såvitt möjligt enhetliga och likartade grunder anser utskottet ej heller lämpligt, att beträffande enstaka investeringsanslag provisoriska avsteg göras från de regler som i övrigt tillämpas på förevarande område. Härutinnan vill utskottet även erinra om att motioner av principiellt samma innebörd som de nu behandlade väcktes jämväl föregående år dock utan att vinna riksdagens bifall. De av utskottet i dess utlåtande nr 192 anförda skäl som då lågo till grund för riksdagens beslut finner utskottet allttjämt bärande. En avskrivning av de i lånefonden för bostadsbyggande investerade medlen med allenast 12,5 procent, på sätt motionärerna föreslagit, skulle således innebära att för denna speciella fond ett förräntningskrav av 3,5 i stället för 4,0 procent godtoges. Visserligen torde kunna antagas, att statens faktiska upplåningskostnader f. n. något understiga gällande normalränta, vilken enligt de i propositionen 1943: 343 angivna och av riksdagen godkända beräkningsgrunderna lägst må utgöra 4 procent. Såsom i nyssnämnda utlåtande nr 192 framhållits, avser emellertid normalräntan att ge uttryck åt statens totala kostnader på lång sikt, varför förhållandena under enstaka år icke rimligen kunna få påverka fastställandet av normalräntans storlek. Det synes därför utskottet vara välbetänkt, att enligt Kungl. Maj:ts förslag förräntningskravet i förevarande fall bibehålles vid 4 procent. Utskottet finner även försiktigheten bjuda, att beträffande tillägglånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet tills vidare total avskrivning sker. Härför synas i år så mycket starkare skäl föreligga som de hittillsvarande tillägglåneförskotten, vilka äro räntebärande, av Kungl. Maj:t i propositionen nr 138 föreslagits skola bestridas från lånefonden för bostadsbyggande och således icke komma att belasta tillägglåneanslaget.

Av nu anförda skäl anser sig utskottet icke kunna biträda de yrkanden som framställts i motionerna I: 231 och II: 317 samt I: 410 och II: 524 beträffande beräkningen av nu avsedda avskrivningsanslag för nästa budgetår.

Av Kungl. Maj:ts förslag i övrigt avser ett belopp å 130 000 kronor avskrivning av det i propositionen nr 148 under fonden för låneunderstöd äskade investeringsanslaget till lån till Margarethahemmet för vård av fallandesjuka sinnesslöa barn för sanering av hemmets ekonomi. Med bifall till vad utskottet i sitt utlåtande nr 98 hemställt har emellertid riksdagen

sedermera beslutat, att ifrågavarande medel skola anvisas i form av ett bidragsanslag å driftbudgeten. Med hänsyn härtill erfordras icke för ändamålet något särskilt avskrivningsanslag, varför en härav betingad jämkning av Kungl. Maj:ts medelsäskanden bör ske.

I övrigt har Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

I. att motionerna I: 231 och II: 317, i vad de avse utredning rörande den budgetmässiga behandlingen av avskrivningar av nya statliga kapitalinvesteringar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 231 och II: 317 samt I: 410 och II: 524, förstnämnda motioner såvitt nu är i fråga, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Statens utlåningsfonder:

	Kronor
Socialdepartementet:	
<i>Lånefonden för bostadsbyggande</i>	135 000 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:	
<i>Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet</i> ..	70 000 000

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Telegrafverkets fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Försvarsberedskap vid telegrafverket</i>	1 370 000

Statens järnvägars fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	2 000 000

Statens vattenfallsverks fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Kraftöverföring från fastlandet till Golland</i>	14 000 000

	Kronor
Statens allmänna fastighetsfond:	
Justitiedepartementet:	
<i>Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter</i>	160 000
<i>Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade</i>	1 940 000
<i>Om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.</i>	200 000
<i>Om- och tillbyggnad av förläggnings- och fritidslokaler m. m. vid fångvårdsanstalter</i>	85 000
Utrikesdepartementet:	
<i>Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen</i>	25 000
<i>Uppförande av bostadsfastighet för tjänstemän vid beskickningen i Oslo</i>	150 000
<i>Uppförande av bostadsfastighet för tjänstemän vid beskickningen i Paris</i>	400 000
Kommunikationsdepartementet:	
<i>Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältövers- ten i Stockholm</i>	37 500
<i>Utökade lokaler för länsstyrelsen i Stockholms län</i>	95 000
<i>Nybyggnad för länsstyrelsen i Södermanlands län m. m.</i>	262 500
<i>Anordnande av centralvärmeledning i gamla semi- nariabyggnaden i Linköping</i>	40 000
<i>Utökade lokaler för länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län</i>	75 000
<i>Anordnande av förvaltningslokaler</i>	250 000
<i>Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål</i>	62 500
<i>Merkostnader för vissa byggnadsarbeten</i>	2 500 000
Finansdepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.</i>	175 000
Ecklesiastikdepartementet:	
<i>Om- och tillbyggnad av landsarkivet i Göteborg ..</i>	18 700
<i>Nybyggnad för musikaliska akademien med musik- högskolan</i>	450 000
<i>Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala</i>	537 500
<i>Nybyggnad för geografiska och mineralogisk-geolo- giska institutionerna vid universitetet i Uppsala</i>	50 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet</i>	148 000
<i>Vissa inredningsarbeten för zoofysiologiska insti- tutionen vid universitetet i Lund</i>	30 000

	Kronor
<i>Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund</i>	750 000
<i>Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet</i>	250 000
<i>Kårhusbyggnad vid karolinska mediko-kirurgiska institutet</i>	285 000
<i>Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm</i> ..	1 600 000
<i>Uppförande av förrådsbyggnad för vissa institutioner vid tekniska högskolan i Stockholm</i>	21 000
<i>Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola</i>	700 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna</i>	502 500
<i>Vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna</i>	150 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna</i>	300 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid läroanstalterna för blinda</i>	42 500
<i>Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva</i>	50 000
Jordbruksdepartementet:	
<i>Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök</i>	57 000
<i>Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut</i>	42 500
<i>Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan</i>	592 500
<i>Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt</i>	7 000
<i>Byggnadsarbeten vid skogshögskolan</i>	22 500
Handelsdepartementet:	
<i>Nybyggnad i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning</i>	62 500
<i>Nybyggnad för elektriskt-fysikaliska avdelningen vid statens provningsanstalt</i>	410 700
<i>Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten</i>	291 700
<i>Säkerhetsanstalter för sjöfarten</i>	385 000
Inrikesdepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.</i>	11 026 000
<i>Statens anstalt för fallandesjuka:</i>	
<i>Om- och utbyggnadsarbeten</i>	500 000
<i>Utbyggande av karolinska sjukhuset</i>	1 305 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Härnösand</i>	205 000

	Kronor
<i>Uppförande av tjänstebostad åt en förrådsförvaltare vid civilförsvaret</i>	15 000
<i>Vissa skyddsrumsanläggningar</i>	8 000 000
Försvarets fonder:	
Försvarsdepartementet:	
Försvarets fastighetsfond:	
<i>Arméns delfond</i>	5 735 000
<i>Marinens delfond</i>	1 975 000
<i>Flygvapnets delfond</i>	11 775 000
<i>Befästningars delfond</i>	69 000 000
Statens utlåningsfonder:	
Ecklesiastikdepartementet:	
<i>Statens lånefond för universitetsstudier</i>	2 500 000
<i>Allmänna studielånefonden</i>	6 000 000
Jordbruksdepartementet:	
<i>Kronotorparnas inventarielånefond</i>	50 000
<i>Fiskerilånefonden</i>	175 000
Fonden för låneunderstöd:	
Socialdepartementet:	
<i>Lån till anordnande av kollektiva tvätterier</i>	500 000
<i>Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler</i>	3 900 000
Ecklesiastikdepartementet:	
<i>Lån till akademiska föreningen i Lund</i>	600 000
Inrikesdepartementet:	
<i>Ytterligare lån till svenska diakonsällskapet för anordnande av ett epileptikerhem</i>	117 000
<i>Lån till Lunds stifts prästers nykterhets- och diakoniförbund u. p. a. för om- och tillbyggnad av Fogdarödshemmet</i>	750 000
<i>Lån till föreningen Röingegården u. p. a. för vissa ombyggnadsarbeten</i>	100 000
<i>Lån till stiftelsen Skärsbo barnhem för vissa reparationsarbeten m. m.</i>	60 000
<i>Lån till de statsunderstödda alkoholistanstalterna för sanering av deras ekonomi</i>	609 900
<i>Lån till nybyggnader vid erkända alkoholistanstalter</i>	990 000

Kronor

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond:**H a n d e l s d e p a r t e m e n t e t:**

Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning	675 000
Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning	300 000
Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m.	630 000
Anordnande av lagringsutrymme för mörka oljor	2 275 000

Stockholm den 26 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.*Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit*

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Ohlon, Leander, Pålsson, Näsström, Bergh, Hesselbom, Einar Persson, Lundqvist, Ragnar Persson, Eric Holmqvist, Axel Andersson och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Wallentheim, Lindholm, Staxäng, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Åkerström, Wedén, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Hansson i Skegrie, Svensson i Alingsås och fröken Vinge.

Reservationer.

1) av herrar *Ohlon, Axel Andersson, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, herr *Wedén* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 231 och II: 317 samt I: 410 och II: 524 och att därför *dels* den del av utskottets yttrande, som å s. 7 börjar med »Utskottet vill» och å s. 8 slutar med »nästa budgetår», bort ha följande lydelse:

»De skäl som i motionerna I: 231 och II: 317 åberopats för en översyn av gällande regler för avskrivning av nya statliga kapitalinvesteringar finner utskottet bärande. En särskild olägenhet med nuvarande system torde vara, att detsamma genom sin många gånger schematiska utformning försvårar en anpassning efter växlande finanspolitiska förhållanden. De i ärendet hörda remissmyndigheterna ha heller icke i princip bestritt, att en närmare prövning av den av motionärerna aktualiserade frågan kan vara påkallad, men samtidigt har hävdats att dessförinnan vissa andra spörsmål böra vara

klarläggande utredda. Härutinnan har hänvisats till det uppdrag som anförtrots 1951 års penningvärdeundersökning. Även om det resultat vartill denna undersökning må komma blir av betydelse för bedömningen av förevarande problem, kan utskottet dock icke finna att den av remissmyndigheterna åberopade omständigheten skulle utgöra något hinder mot ett omedelbart tillsättande av en utredning rörande avskrivningsfrågorna, särskilt som penningvärdeundersökningen beräknas komma att slutföra sitt uppdrag under loppet av innevarande år. Erinras må att med avskrivningsfrågorna äro förbundna en rad problem av företrädesvis teknisk natur, vilka lämpligen kunna upptagas till förberedande behandling, innan de infogas i ett större finanspolitiskt sammanhang. Utskottet tillstyrker därför motionärernas nu behandlade förslag och anser de i motionerna anförda synpunkterna böra bli vägledande för uppläggningsen av den sålunda förordade utredningens arbete.

Utskottet delar även motionärernas uppfattning, att utan hinder av en sådan utredning redan nu ett något ändrat avskrivningsförfarande bör tillämpas med avseende på investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande och till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.

De lån som utlämnas från lånefonden för bostadsbyggande löpa f. n. med en ränta av 3 procent. Frågan gäller sålunda här närmast, i vad mån med hänsyn till statens faktiska upplåningskostnader den påräkneliga underförräntningen kan anses vara av sådan storlek, att för full förräntning av fondkapitalet avskrivningen bör bestämmas med utgångspunkt från ett förräntningskrav av 3,5 eller av 4,0 procent. Sistnämnda procentsats motsvarar den s. k. normalränta som Kungl. Maj:t jämlikt riksdagens år 1943 lämnade bemyndigande fastställt för lån från statens utlåningsfonder under budgetåren 1944/53. Den medelränta som enligt i propositionen 1943: 343 angivna beräkningsgrunder ligger till grund för normalräntans fastställande har emellertid, även om därtill lägges den fjärdedels procent som anses erforderlig för täckning av förvaltningskostnader och normal kreditrisk, icke för något aktuellt budgetår nått en nivå av 4 procent. Av riksgäldskontorets senaste årsbok framgår, att den effektiva medelräntefoten å emitterade statsobligationer under de tio budgetåren 1942/53 utgjort 2,98 procent. Med förenämnda tillägg innebär detta en faktisk normalränta av 3,23 procent. En betryggande säkerhetsmarginal måste därför anses vara för handen, även om, såsom i motionerna I: 231 och II: 317 förordats, förräntningskravet i förevarande fall sänkes till 3,5 procent. Något formellt hinder mot att så sker föreligger ej heller. I sin skrivelse nr 487 framhöll nämligen 1943 års riksdag, att det Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet att fastställa normalräntan till lägst 4 procent självfallet endast skulle gälla i den mån ej riksdagen för visst budgetår annorlunda beslöte.

Vad tilläggsånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet därefter angår vill utskottet erinra om att tidigare utlämnade lån, i enlighet med vad i propositionen nr 138 förutsatts, åtminstone i viss utsträckning skola för framtiden förräntas och amorteras. Med hänsyn härtill synes i förevarande fall en total-

avskrivning knappast kunna anses vara motiverad. En rimligare avvägning torde vara att, på sätt förordats i motionerna I: 231 och II: 317, avskrivning sker med allenast 50 procent. Vid detta sitt ställningstagande har utskottet i likhet med motionärerna beaktat, att de av Kungl. Maj:t för fonden för låneunderstöd äskade avskrivningsanslagen jämte övriga kapitalmedel uppgå till ett sammanlagt belopp som med drygt 9 milj. kronor överstiger den för de beräknade låneanspråkens tillgodoseende erforderliga summan. Något sakligt skäl för att de för nämnda fond avsedda avskrivningsmedlen skola utnyttjas för finansieringen av investeringar i andra fonder föreligger ej enligt utskottets mening.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter anser sig utskottet böra tillstyrka att nu ifrågavarande avskrivningsanslag, i enlighet med det jämkade förslag som framlagts i motionerna I: 410 och II: 524, anvisas med respektive 67,5 och 35,0 milj. kronor.»

dels ock utskottets hemställan under I. och II. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 231 och II: 317 såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville tillsätta en utredning rörande den budgetmässiga behandlingen av avskrivningar av nya statliga kapitalinvesteringar enligt av utskottet angivna grunder;

II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 231 och II: 317, såvitt nu är i fråga, samt med bifall till motionerna I: 410 och II: 524, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1953/54 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Statens utlåningsfonder:

	Kronor
Socialdepartementet:	
Lånefonden för bostadsbyggande	67 500 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:	
Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet	35 000 000»

2) av herrar *Bergh, Lundqvist, Skoglund* i Doverstorp och *Staxäng*.